

Pozycja zawodowa i społeczna pielęgniarek/rzy funkcjonariuszy Służby Więziennej a czynniki ją warunkujące

The professional and social position of nurse officers in Prison Service and the determining factors

Violetta Cebulska¹, Violetta Koźlak¹, Anetta Pollok², Violetta Jachimowicz¹, Robert Koźlak³

¹ Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu, Wydział Medyczny

² Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej w Kaliszu

³ Pleszewskie Centrum Medyczne w Pleszewie

AUTOR DO KORESPONDENCJI:

Violetta Koźlak

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu

ul. Kaszubska 13, 62-800 Kalisz

e-mail: vkozlak@10g.pl

STRESZCZENIE

Pozycja zawodowa i społeczna pielęgniarek/rzy funkcjonariuszy Służby Więziennej a czynniki ją warunkujące

Wprowadzenie. Pozycję zawodowo-społeczną pielęgniarek na przestrzeni lat warunkuje wiele czynników, które zmieniły ją z podporządkowanej, tradycyjnej, biernej w samodzielnej, profesjonalną zorientowaną na problemy zdrowotne człowieka, jego rodziny oraz społeczeństwa. W ocenie zawodu pielęgniarstwa zwraca się najczęściej uwagę na takie cechy jak: rzetelność zawodowa, uczciwość, uznanie pacjentów, profesjonalizm czy też wysoki poziom wykształcenia. Pielęgniarka Służby Więziennej (SW) realizuje nie tylko zadania wynikające z roli i funkcji zawodowych, ale jest także funkcjonariuszem, co nakłada na nią odrębne obowiązki oraz ma znaczący wpływ na jej status zawodowo-społeczny.

Cel pracy. Celem pracy jest ocena pozycji zawodowo-społecznej pielęgniarstwa funkcjonariusza Służby Więziennej i czynników ją warunkujących.

Materiał i metodyka. Badania przeprowadzone zostały metodą sondażu diagnostycznego z użyciem kwestionariusza ankiety, w grupie 146 pielęgniarek/pielęgniarzy, funkcjonariuszy z terenu całego kraju, którzy brali udział w szkoleniach organizowanych przez Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej w Kaliszu. Do analizy i opracowania zgromadzonego materiału badawczego wykorzystano metodę statystyczną korelacji liniowej Pearsona.

Wyniki. Badania wykazały, że w odczuciu pielęgniarek/pielęgniarzy funkcjonariuszy SW ich zawodowa i społeczna pozycja jest dość wysoka. Większość badanych odczuwa dużą satysfakcję i zadowolenie z pracy. Respondenci oceniając pozycję społeczną zawodu pielęgniarstwa funkcjonariusza SW uznają ją w większości jako średnią. Badani doceniają również znaczenie szkoleń oraz doskonalenia zawodowego i ich wpływ na wzrost pozycji społeczno-zawodowej.

Wnioski. Uzyskane w badaniach wyniki pozwoliły na stwierdzenie, że praca pielęgniarstwa funkcjonariusza SW jest satysfakcjonująca i daje zadowolenie. Wśród czynników mających największy wpływ na poczucie satysfakcji dominowały: bezpieczeństwo zatrudnienia, wysokość wynagrodzenia, możliwość awansu oraz doskonalenia zawodowego. Czynnikiem wzmacniającym pozycję zawodową pielęgniarek/pielęgniarzy funkcjonariuszy SW jest profesjonalizm, natomiast na pozycję społeczną duży wpływ ma rzetelność zawodowa. Aktywne doskonalenie zawodowe wpływając na wyższy poziom wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych przekłada się tym samym na wzrost kompetencji zawodowych badanych.

Słowa kluczowe:

pozycja zawodowo-społeczna, doskonalenie zawodowe, wykształcenie, pielęgniarka funkcjonariusz Służby Więziennej

ABSTRACT

The professional and social position of nurse officers in Prison Service and the determining factors

Introduction. Over the years, the professional and social position of nurses has been determined by many factors. It evolved from nurses' being subordinates, traditional and passive into active, professional and problem-oriented individuals, concerned about health issues of the society. While assessing the profession of nurses, we usually take into account such features as: professional reliability, honesty, patient's credit, professionalism or higher level of education. The nurse officer in Prison Service performs not only the tasks related to their job as a nurse but they also become a law enforcement officer, receiving surplus duties which exerts

significant influence on the professional and social status.

Aim. The goal of the study was to assess the professional and social position of nurse officer in Prison Service and the determining factors.

Material and Methodology. The authors of the research used a diagnostic survey with the use of a questionnaire within the group of 146 nurse officers from all over the country, who took part in trainings organised by The Central Prison Service Training Facility in Kalisz. The analysis of gathered research data was conducted with the use of Pearson's linear correlation method.

Results. The study showed that Prison Service nurse officers had quite a high opinion about their professional and social position. The majority of those surveyed derive huge satisfaction from their work. Respondents assessing the social position of the nursing profession in Prison Service give it a medium-high status. Respondents also appreciate the importance of training and continuing education to increase their social and professional position.

Conclusion. The research results allowed for concluding that the work of a nurse officer in Prison Service is rewarding and gives satisfaction. The factors affecting the satisfaction mainly includes: job security, high wages, the possibility of promotion and professional development. Another factor strengthening the position of professional nurse officers in Prison Service is professionalism and the social position is highly influenced by professional reliability. Professional development has the influence on the level of theoretical and practical knowledge, which results in an increase of professional competence.

Key words: professional and social position, professional development, education, nurse officer in Prison Service

WPROWADZENIE

Pozycję zawodowo-społeczną pielęgniarek na przestrzeni lat warunkowało wiele różnych czynników zmieniając ją z podporządkowanej, tradycyjnej, biernej w samodzielnej, cieszącą się coraz większym uznaniem i zaufaniem społecznym [1]. W literaturze psychologicznej, pedagogicznej oraz socjologicznej dość często spotkamy się z terminologią taką jak: pozycja zawodowa, kariera zawodowa czy też pozycja społeczna. Pojęcia te przedstawiane są w różnych kontekstach i z reguły oznaczają funkcjonujące w jakimś społeczeństwie modele sukcesu życiowego ukierunkowujące ludzkie działania.

Kariera zawodowa definiowana jest jako, odnosząca się do pewnej strefy faktów zawodowych – zmiana zawodowej pozycji danej jednostki, przeważnie z niższej na wyższą. Pojęcie to oznacza także sekwencję ról oraz pozycji zawodowych obejmowanych przez dane osoby w różnych fazach ich cyklu życia [2]. Wcześniejsze dokonania danej osoby wyznaczają kształt jej kariery zawodowej i decydują o zajmowanej obecnie pozycji. Z karierą zawodową, związane jest bezpośrednio pojęcie pozycji zawodowej, która rozumiana jest jako szczybel kariery zawodowej [3]. Z kolei pozycja społeczna, będąca elementem pozycji zawodowej, to przede wszystkim miejsce w strukturze społecznej, pewna społeczna „przestrzeń”, wyznaczana przez układ norm oraz wartości, której towarzyszą określone oczekiwania. Tak rozumiana pozycja społeczna kojarzona jest przeważnie z prawami i obowiązkami uczestniczących w życiu zbiorowym jednostek [4].

Obecnie pozycję zawodową i społeczną pielęgniarki/rza wyznacza wiele czynników, związanych zarówno z istotą, treścią samego zawodu jak i oczekiwaniami zdrowotnymi społeczeństwa. Wśród najistotniejszych elementów mających wpływ na wizerunek oraz status tego zawodu wymienia się m.in.: poziom wykształcenia, posiadane kwalifikacje, kompetencje, aktywny udział w procesie doskonalenia zawodowego, a także społeczne postrzeganie znaczenia podejmowanych przez pielęgniarkę/rza zadań [5]. Według opinii środowiska medycznego, czynnikami

mającymi największy wpływ na pozycję zawodu pielęgniarki/rza są przede wszystkim: rzetelność zawodowa, uczciwość, uznanie pacjentów, profesjonalizm jak też wysoki poziom wykształcenia [3].

Pielęgniarka/rz Służby Więziennej realizują zadania wynikające zarówno z roli zawodowej oraz obowiązki służbowe funkcjonariusza. Nakłada to na nich odrębny i dość zróżnicowany zakres zadań, które podejmują na rzecz zupełnie innej grupy pacjentów – osób pozbawionych wolności oraz ma znaczący wpływ na ich status zawodowo-społeczny.

CEL PRACY

Celem pracy było uzyskanie opinii na temat oceny pozycji zawodowo-społecznej pielęgniarki/rza funkcjonariusza Służby Więziennej oraz czynników ją warunkujących.

MATERIAŁ I METODYKA

Badania zostały przeprowadzone w grupie 146 pielęgniarek/pielęgniarzy, funkcjonariuszy z terenu całego kraju, którzy brali udział w szkoleniach organizowanych przez Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej w Kaliszu. Do realizacji założonego celu wykorzystano własne narzędzie badawcze, anonimową ankietę zawierającą 15 pytań zamkniętych (7 wielokrotnego wyboru i 8 jednokrotnego wyboru) z możliwością wyrażenia odmiennej opinii w każdej poruszanej kwestii. Ankieta uwzględniała poza metryczką trzy bloki tematyczne: czynniki determinujące wybór zawodu pielęgniarki/rza i motywy podjęcia pracy w Służbie Więziennej, ocenę poziomu satysfakcji z wykonywanych obecnie zadań zawodowych oraz ocenę pozycji zawodowo – społecznej pielęgniarki/rza funkcjonariusza Służby Więziennej, w tym pozycji kobiety. Wśród badanej grupy respondentów zdecydowaną większość stanowiły kobiety – 87,68% (n=28). Wykształceniem wyższym zawodowym legitymowało się 97 osób (66,4%), połowa ankietowanych nie przekroczyła 35 roku życia – 73 osoby (50%). Najwięcej bo 129 osób (88,3%) pracuje

w Służbie Więziennej nie dłużej niż 10 lat, a miejsce obecnego zatrudnienia to przede wszystkim ZOZ przy Aresztach Śledczych – 58 osób (39,7%) oraz ZOZ przy Zakładzie Karnym – 54 osoby (36,9%).

Analizę statystyczną wyników badań przeprowadzono wykorzystując program Statistica wersja 0.6.

WYNIKI

Wśród czynników, które miały decydujący wpływ na wybór zawodu pielęgniarzki/rza, respondenci najczęściej wskazywali na odpowiedź: zainteresowanie zawodem – 83 osoby (56,8%), chęć niesienia pomocy innym – 56 osób (38,3%), świadomość swoich predyspozycji do wykonywania zawodu – 54 osoby (36,9%), gwarancję zatrudnienia – 47 osób (32,1%) i prestiż zawodu – 21 osób (14,3%).

Najistotniejsze czynniki decydujące o zmianie miejsca pracy i podjęciu przez badanych zatrudnienia w Służbie Więziennej to: stabilność zatrudnienia (81,5%), wynagrodzenie (69,1%), wyższe świadczenia emerytalne (45,8%) oraz świadczenia pozapłacowe (26,7%) (Tab. 1).

Ocena poziomu satysfakcji z wykonywanej pracy, pozwoliła uzyskać wyniki odzwierciedlające opinię ankietowanych w zakresie odczuwanego przez nich poziomu zadowolenia/niezadowolenia, z uwzględnieniem wybranych cech badanej grupy (płeć, wiek, wykształcenie, miejsce zatrudnienia). Większość badanych oceniła pracę w Służbie Więziennej jako raczej satysfakcjonującą (Tab. 2).

Wśród czynników wpływających na poczucie niezadowolenia z wykonywanej pracy na stanowisku pielęgniarzki/rza – funkcjonariusza SW dominowały odpowiedzi: zbyt duże obciążenie fizyczne i psychiczne (47,2%), atmosfera w pracy (34,9%), warunki pracy (26,7%) (Tab. 3).

W grupie czynników wpływających w największym stopniu na poczucie satysfakcji i zadowolenia z podejmowanych zadań zawodowych, dominowały: bezpieczeństwo zatrudnienia (60,2%), wysokość wynagrodzenia (47,9%) oraz inne świadczenia pozapłacowe i przywileje zawodowe (29,4%) (Tab. 4).

Opinia respondentów w zakresie oceny pozycji społecznej pielęgniarek/rzy funkcjonariuszy SW, biorąc pod

uwagę wiek badanych pozwoliła uzyskać następujące dane: 42,4% oceniło ją jako średnią, jako wysoką 40,4%. Uwzględniając kryterium wykształcenia badanych: ocenę średnią łącznie wskazało 37,6%, podobnie w odniesieniu do miejsca pracy.

Większość ankietowanych posiadających tytuł licencjata – 46,3% oceniło pozycję społeczną funkcjonariusza SW jako średnią, natomiast 43,3% respondentów oceniło ją jako wysoką. Niepojętym faktem była ocena pozycji społecznej jako niskiej przez 10 ankietowanych posiadających tytuł magistra pielęgniarstwa (27%). Miejsce zatrudnienia ankietowanych w niewielkim stopniu miało związek z ich oceną zajmowanej obecnie pozycji społecznej (Tab. 5).

■ Tab. 1. Motywy zmiany miejsca pracy – ze służby cywilnej do Służby Więziennej

Czynniki wpływające na zmianę miejsca pracy	Odpowiedzi		
	K (n, %)	M (n, %)	Ogółem (n, %)
stabilność zatrudnienia	106 (82,81%)	13 (72,22%)	119 (81,51%)
wysokość wynagrodzenia	91 (71,09%)	10 (55,56%)	101 (69,18%)
wyższe świadczenia emerytalne	62 (48,44%)	5 (27,78%)	67 (45,89%)
świadczenia pozapłacowe	35 (27,34%)	4 (22,22%)	39 (26,71%)
możliwość rozwoju i awansu	30 (23,44%)	4 (22,22%)	34 (23,29%)
dyscyplina i przejrzyste zasady pracy	12 (9,38%)	2 (11,11%)	14 (9,59%)
wyższa pozycja zawodowa	14 (10,94%)	0 (0,00%)	14 (9,59%)
możliwość doskonalenia zawodowego	1 (0,78%)	7 (38,89%)	8 (5,48%)
chęć niesienia pomocy osadzonym	4 (3,13%)	0 (0,00%)	4 (2,74%)
uznanie przełożonych	1 (0,78%)	0 (0,00%)	1 (0,68%)
inne	3 (2,34%)	0 (0,00%)	3 (2,05%)

■ Tab. 2. Poziom satysfakcji z wykonywanej pracy w opinii respondentów

Respondenci	Praca satysfakcjonująca		Praca raczej satysfakcjonująca		Praca raczej niesatysfakcjonująca		Praca niesatysfakcjonująca	
	K (n, %)	M (n, %)	K (n, %)	M (n, %)	K (n, %)	M (n, %)	K (n, %)	M (n, %)
Odpowiedzi w zależności od wieku								
Do 30 lat	8 (20,51%)	2 (18,18%)	15 (20,27%)	0 (0,00%)	5 (41,67%)	1 (100,00%)	– (0,00%)	0 (0,00%)
Do 40 lat	23 (58,97%)	8 (72,73%)	44 (59,46%)	6 (100,00%)	7 (58,33%)	0 (0,00%)	2 (66,67%)	0 (0,00%)
Powyżej 40 lat	8 (20,51%)	1 (9,09%)	15 (20,27%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)	1 (33,33%)	0 (0,00%)
Odpowiedzi w zależności od wykształcenia								
Pielęgniarka dyplomowana	3 (7,69%)	0 (0,00%)	7 (9,72%)	0 (0,00%)	1 (8,33%)	0 (0,00%)	1 (33,33%)	0 (0,00%)
Licencjat pielęgniarstwa	26 (66,67%)	10 (90,91%)	48 (66,67%)	5 (83,33%)	6 (50,00%)	1 (100,00%)	1 (33,33%)	0 (0,00%)
Magister pielęgniarstwa	10 (25,64%)	1 (9,09%)	17 (23,61%)	1 (16,67%)	5 (41,67%)	0 (0,00%)	1 (33,33%)	0 (0,00%)

Opinia badanych na temat postrzegania kobiety – pielęgniarki i jej pozycji społeczno-zawodowej w strukturach SW wykazała, iż 40,6% respondentek stwierdziło, że kobieta ma utrudnioną drogę awansu zawodowego oraz jej praca w SW jest niżej oceniana (37,5%) (Tab. 6).

Udział pielęgniarek/rzy funkcjonariuszy SW w szkoleniach stanowił ważny element w ich rozwoju zawodowym, 129 osób (88,9%) bez względu na wiek, wykształcenie,

miejsce pracy, potwierdziło ich znaczenie w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych. W opinii 11 respondentów (7,6%) szkolenia nie miały znaczenia dla ich kariery zawodowej.

Znaczenie wpływu doksztalcania na wzmocnienie pozycji zawodowej pielęgniarki/rza funkcjonariusza SW potwierdziło w stopniu dużym – 81 ankietowanych (55,4%), 32 osoby (21,9%) stwierdziły, że doksztalcanie ma mały

■ Tab. 3. Czynniki wpływające na poczucie niezadowolenia z wykonywanej pracy w Służbie Więziennej

Czynniki wpływające na poczucie niezadowolenia z wykonywanej pracy w SW	Odpowiedzi		
	K (n, %)	M (n, %)	Ogółem (n, %)
zbyt duże obciążenie psychiczne i fizyczne	64 (50,00%)	5 (27,78%)	69 (47,26%)
atmosfera w pracy	45 (35,16%)	6 (33,33%)	51 (34,93%)
warunki pracy	38 (29,69%)	1 (5,56%)	39 (26,71%)
warunki płacowe	29 (22,66%)	4 (22,22%)	33 (22,60%)
ograniczona samodzielność zawodowa	28 (21,88%)	2 (11,11%)	30 (20,55%)
relacje z przełożonymi	25 (19,53%)	2 (11,11%)	27 (18,49%)
zbyt duża odpowiedzialność	25 (19,53%)	2 (11,11%)	27 (18,49%)
praca z więźniami	14 (10,94%)	1 (5,56%)	15 (10,27%)
niestabilność zatrudnienia	9 (7,03%)	4 (22,22%)	13 (8,90%)
formalizm	1 (0,78%)	0 (0,00%)	1 (0,68%)
inne	3 (2,34%)	0 (0,00%)	3 (2,05%)

■ Tab. 4. Czynniki wpływające na poczucie satysfakcji i zadowolenia z pracy funkcjonariusza SW

Aspekty sprzyjające powstawaniu satysfakcji i zadowolenia	Odpowiedzi		
	K (n, %)	M (n, %)	Ogółem (n, %)
bezpieczeństwo zatrudnienia	77 (60,16%)	11 (61,11%)	88 (60,27%)
wynagrodzenie	60 (46,88%)	10 (55,56%)	70 (47,95%)
inne świadczenia pozapłacowe i przywileje zawodowe	38 (29,69%)	5 (27,78%)	43 (29,45%)
stosunki interpersonalne	33 (25,78%)	2 (11,11%)	35 (23,97%)
dobra współpraca z przełożonymi i współpracownikami	29 (22,66%)	6 (33,33%)	35 (23,97%)
możliwość doksztalcania i awansu zawodowego	23 (17,97%)	4 (22,22%)	27 (18,49%)
uznanie przełożonych	15 (11,72%)	3 (16,67%)	18 (12,33%)
świadomość pomagania więźniom	4 (3,13%)	1 (5,56%)	5 (3,42%)
techniczne warunki pracy	2 (1,56%)	2 (11,11%)	4 (2,74%)
inne	1 (0,78%)	0 (0,00%)	1 (0,68%)

■ Tab. 5. Pozycja społeczna zawodu pielęgniarki – funkcjonariusza SW w ocenie respondentów

Respondenci	Bardzo wysoka		Wysoka		Średnia		Niska		Bardzo niska	
	K (n, %)	M (n, %)	K (n, %)	M (n, %)	K (n, %)	M (n, %)	K (n, %)	M (n, %)	K (n, %)	M (n, %)
Według wieku										
Do 30 lat	1 (14,29%)	1 (100,00%)	14 (28,00%)	2 (22,22%)	9 (16,07%)	0 (0,00%)	4 (26,67%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)
Do 40 lat	5 (71,43%)	0 (0,00%)	28 (56,00%)	7 (77,78%)	34 (60,71%)	6 (100,00%)	9 (60,00%)	1 (50,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)
Powyżej 40 lat	1 (14,29%)	0 (0,00%)	8 (16,00%)	0 (0,00%)	13 (23,21%)	0 (0,00%)	2 (13,33%)	1 (50,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)
Według wykształcenia										
Pielęgniarka dyplomowana	1 (14,29%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)	8 (13,56%)	0 (0,00%)	3 (18,75%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)
Licencjat pielęgniarstwa	5 (71,43%)	0 (0,00%)	33 (71,74%)	9 (100,00%)	39 (66,10%)	6 (85,71%)	4 (25,00%)	1 (50,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)
Magister pielęgniarstwa	1 (14,29%)	0 (0,00%)	13 (28,26%)	0 (0,00%)	12 (20,34%)	1 (14,29%)	9 (56,25%)	1 (50,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)
Według miejsca pracy										
ZOZ przy Zakładzie Karnym	3 (42,86%)	0 (0,00%)	18 (38,30%)	2 (22,22%)	24 (40,68%)	2 (28,57%)	4 (26,67%)	1 (50,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)
ZOZ przy Areszcie Śledczym	3 (42,86%)	0 (0,00%)	18 (38,30%)	5 (55,56%)	21 (35,59%)	2 (28,57%)	8 (53,33%)	1 (50,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)
Szpital więzienny	1 (14,29%)	0 (0,00%)	11 (23,40%)	2 (22,22%)	14 (23,73%)	3 (42,86%)	3 (20,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)

■ Tab. 6. Pozycja kobiety – pielęgniarki w służbach mundurowych w opinii badanych

Postrzeganie pozycji kobiety pielęgniarki w SW	Odpowiedzi		
	K (n, %)	M (n, %)	Ogółem (n, %)
kobieta ma utrudnioną drogę awansu zawodowego	52 (40,63%)	5 (27,78%)	57 (39,04%)
praca kobiety w SW jest niżej oceniana	48 (37,50%)	1 (5,56%)	49 (33,56%)
nie zgadzam się ze wszystkimi stwierdzeniami	37 (28,91%)	6 (33,33%)	43 (29,45%)
kobieta w pracy jest dyskryminowana	14 (10,94%)	2 (11,11%)	16 (10,96%)
kobieta ma więcej obowiązków niż mężczyzna	11 (8,59%)	2 (11,11%)	13 (8,90%)
kobieta nie powinna pracować w służbach mundurowych	1 (0,78%)	0 (0,00%)	1 (0,68%)
inne	2 (1,56%)	2 (11,11%)	4 (2,74%)

wpływ na w/w aspekt, natomiast na bardzo duży stopień wzmocnienia pozycji zawodowej zwróciły uwagę tylko kobiety – 23 (17,9%).

W ocenie respondentów najbardziej wymiernymi efektami szkoleń, mającymi największy wpływ na ich życie zawodowe były: zwiększenie poziomu wiedzy teoretycznej – 84 osób (57,5%), wzrost kompetencji zawodowych – 65 osób (44,5%) oraz wyższy poziom nabytych umiejętności praktycznych – 55 osób (37,6%). Badani w najmniejszym stopniu ocenili efektywność nauczania w zakresie metod i technik dotyczących zwalczania stresu zawodowego – 4 respondentów (2,77%).

■ DYSKUSJA

Współcześnie zawód pielęgniarki/rza w społeczeństwie polskim cieszy się coraz większym uznaniem i szacunkiem, co przekłada się m. in. na dość wysoką pozycję zawodową i społeczną tej grupy. Z badań CBOS przeprowadzonych w 1999 i 2009 roku, dotyczących oceny prestiżu zawodu pielęgniarki/rza, wśród osób reprezentujących różne grupy społeczne i zawodowe wynika, że w ciągu tej dekady nastąpił znaczny wzrost uznania dla zawodu pielęgniarki (np. w 1999 roku 57% ankietowanych stwierdziło, że pielęgniarstwo cieszy się dużym poważaniem, a w roku 2009 uważało tak już 77% respondentów). Ponadto przeprowadzane badania wskazują, że zawodowo – społeczna pozycja pielęgniarek jest coraz wyższa, a społeczeństwo pozytywnie ocenia pracę pielęgniarki wśród innych zawodów.

Podobne wyniki uzyskano także w badaniach przeprowadzonych przez Centrum Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych w 2010 roku, w środowisku przedstawicieli różnych zawodów medycznych (lekarzy, stomatologów, ratowników medycznych, farmaceutów itd.). Większość respondentów reprezentujących w/w profesje, oceniło pozycję zawodu pielęgniarki na średnim i wysokim poziomie, przy czym w badaniach tych brano również pod uwagę czynniki, które mają wpływ na wizerunek i prestiż zawodu. Przedstawiciele zawodów medycznych uznali w większości, iż najważniejszym elementem, który decyduje o wysokiej pozycji pielęgniarek jest

przede wszystkim profesjonalizm, doceniając jednocześnie poziom wykształcenia, uznanie pacjentów, rzetelność w pracy, czy też kwalifikacje zdobyte dzięki doskonaleniu zawodowemu [6].

Nieco inną opinię na powyższy temat wyrażają same osoby wykonujące zawód pielęgniarki/rza. Przeprowadzone badania wśród około 3 tys. pielęgniarek, zatrudnionych w placówkach ochrony zdrowia na terenie całej Polski wskazują, że ankietowani ocenili swoją pozycję jako niezbyt wysoką, chociaż nie jest też, w ich opinii, bardzo niska. Respondenci zwrócili uwagę, iż pozycja zawodowa pielęgniarki w społeczeństwie polskim wzrasta na przestrzeni ostatnich lat. Wśród czynników, od których w największym stopniu zależy zawodowa i społeczna pozycja pielęgniarek, badane osoby głównie wymieniały profesjonalizm oraz uznanie pacjentów, czyli wartości pozamaterialne; za mniej ważne natomiast – w odróżnieniu od opinii przedstawicieli zawodów medycznych – respondenci uznali wynagrodzenie i poziom wykształcenia, czyli wartości materialne [6].

Badania własne przedstawione w pracy przeprowadzone zostały wśród pielęgniarek/rzy funkcjonariuszy SW, pracujących w jednostkach penitencjarnych: Zespołach Opieki Zdrowotnej przy Zakładach Karnych i Aresztach Śledczych oraz w Szpitalach Więziennych. Osoby te wykonują na co dzień, nie tylko zadania wynikające z zawodu pielęgniarki/rza, ale jednocześnie realizują odpowiedzialną pracę funkcjonariusza Służby Więziennej, w niezwykle trudnym środowisku, jakim jest jednostka penitencjarna. Pielęgniarki/rze muszą sprostać wielu trudnym wyzwaniom, z którymi osoby zatrudnione w cywilnych placówkach ochrony zdrowia, nie muszą się zmierzać. Ponadto ich praca obciążona jest znacznie większym stresem, a prestiż społeczny i odbiór wizerunku funkcjonariuszy SW w społeczeństwie jest stosunkowo niski.

Przeprowadzone badania własne wśród 146 pielęgniarek/rzy funkcjonariuszy SW wskazują, że dla większości ankietowanych zawodowa i społeczna pozycja pracy pielęgniarek/rzy funkcjonariuszy SW jest dość wysoka. W opinii respondentów praca w SW jest raczej satysfakcjonująca – 80 osób (54,7%), wśród czynników wpływających w największym stopniu na zadowolenie z wykonywanej pracy badani wymieniali: bezpieczeństwo zatrudnienia, wysokość wynagrodzenia, inne świadczenia pozapłacowe oraz przywileje zawodowe. Pozycję społeczną pielęgniarki/rza funkcjonariusza SW respondenci ocenili jako średnią – 62 osoby (42,4%) natomiast 59 osób (40,4%) jako wysoką.

W grupie badanych 129 osób (88,9%) potwierdziło znaczenie szkoleń w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych, w stopniu bardzo dobrym ocenili tematykę dotyczącą pierwszej pomocy w nagłych wypadkach oraz zasad udzielenia pierwszej pomocy.

■ WNIOSKI

1. Najistotniejsze motywy wyboru zawodu pielęgniarki/rza wśród badanej grupy, to przede wszystkim: zainteresowanie zawodem pielęgniarki oraz chęć pomagania innym, natomiast głównym czynnikiem podjęcia pracy w SW, była stabilność zatrudnienia oraz wyższe wynagrodzenie.

2. Praca pielęgniarki/rza funkcjonariusza SW jest raczej satysfakcjonująca.
3. Wśród czynników wpływających w największym stopniu na poczucie satysfakcji i zadowolenia z podejmowanych zadań zawodowych, dominowały: bezpieczeństwo zatrudnienia, wysokość wynagrodzenia oraz inne świadczenia pozapłacowe i przywileje zawodowe.
4. Czynniki wpływające na poczucie niezadowolenia z wykonywanej pracy na stanowisku pielęgniarki/rza – funkcjonariusza SW to: zbyt duże obciążenie fizyczne i psychiczne oraz atmosfera w pracy.
5. Odbiór pozycji kobiety pielęgniarki w służbach mundurowych jest postrzegany lepiej przez mężczyzn niż kobiety.
6. Podnoszenie rangi i pozycji zawodowej pielęgniarek/rzy funkcjonariuszy SW dzięki doskonaleniu zawodowemu jest ważne zarówno w opinii mężczyzn, jak i kobiet.
7. Dzięki szkoleniom wzrósł przede wszystkim poziom wiedzy teoretycznej i praktycznej pielęgniarek/rzy funkcjonariuszy SW, a także zwiększyły się ich kompetencje zawodowe.

PIŚMIENNICTWO

1. Franek GA, Łukasz-Paluch K, Cholewka B. Koncepcja roli zawodowej pielęgniarki w literaturze przedmiotu. *Problemy Pielęgniarstwa*. 2012; 20: 258.
2. Kędzierska H. Kariery zawodowe nauczycieli w labiryncie oświatowych przeobrażeń. *Przegląd Pedagogiczny*. 2011; 2: 89-90.
3. Kot-Doniec B, Zarzycka D, Kiryłowicz E, i wsp. Dysonans pomiędzy samooceną pozycji zawodowej i społecznej pielęgniarki, położnej a oceną pacjentów i przedstawicieli zawodów medycznych. *Pielęgniarstwo XXI wieku*. 2013; 1 (44): 28.
4. Żebrowski J. Socjologiczne aspekty zawodu i pozycji społecznej – droga do tożsamości wychowawców profesjonalnych. *Studia Gdańskie, t. V. Gdańsk: Wydawnictwo Gdańskie Wyższej Szkoły Humanistycznej*; 2008. s. 31.
5. Kołodziej A. Czynniki określające status społeczny pielęgniarek. *Hygeia Public Health*. 2014; 1 (49): 69-70.
6. www.ckppip.edu.pl/doki/pozycja_zawody_med.doc (dostęp: 25.01.2015).

Praca przyjęta do druku: 31.08.2015

Praca zaakceptowana do druku: 30.11.2015